

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร
4. นโยบายสำคัญที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษา
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

จังหวัดชลบุรีมีส่วนราชการหลักที่ดำเนินการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 3 ส่วนราชการ คือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ตั้งอยู่เลขที่ 162/ 6 หมู่ที่ 2 ถนนพระยาธำมาศจำเออเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินสายบางนา - ตราด โดยมีนายวสันต์ นาวเหนือ เป็นผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา มีพื้นที่ในเขตบริหารครอบคลุม 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 82 แห่ง จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2555 - 2558 สำหรับใช้เป็นกรอบการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2555 - 2558 ได้ยึดนโยบายของรัฐบาล ของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผล

ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555)

ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ตามข้อ 6 ของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 ข้อ 6 ที่ระบุไว้ว่า ในการระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในประกาศกระทรวงตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. จัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานโดยเฉพาะหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้มอบหมาย

ให้แบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ ประกอบด้วย งานสารบรรณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา งานช่วยอำนวยการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานยานพาหนะ งานการจัดระบบบริหาร งานการประสานงาน งานเลือกตั้งและสรรหากรรมการและอนุกรรมการ งานประชาสัมพันธ์ งานสวัสดิการ สวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา

2. กลุ่มบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย งานธุรการ งานวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง งานสรรหาบรรจุแต่งตั้ง 34 กระบวนงาน งานบำเหน็จความชอบถือจ่าย 10 กระบวนงาน งานทะเบียนประวัติ งานพัฒนาบุคลากร งานวินัยและนิติการ งานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา งานให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีหรือเลื่อนวิทยฐานะ การปรับระดับชั้นงานลูกจ้างประจำ การจัดทำรายงานการบริหารงานบุคคล

3. กลุ่มนโยบายและแผน ประกอบด้วย งานธุรการ งานนโยบายและแผน งานวิเคราะห์งบประมาณ งานติดตามประเมินผลและรายงาน งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

4. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย งานธุรการ ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมงานการแนะแนว สุขภาพอนามัย กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ ยุวศาสตร์ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร ประชาธิปไตย วินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและงานกิจการนักเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมพิเศษและงานโครงการอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติดและส่งเสริมป้องกัน แก้ไข และคุ้มครองความประพฤตินักเรียนนักศึกษา รวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสาน ส่งเสริม การศึกษากับการศาสนาและการวัฒนธรรม

5. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย งานธุรการ งานประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย) และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ งานศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน งานวิจัย พัฒนา ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา งานวิจัย พัฒนา ส่งเสริม มาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินติดตาม และตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา งานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา งานศึกษาวิเคราะห์ วิจัย พัฒนา ส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา งานเลขานุการคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

6. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ ประกอบด้วย งานธุรการ งานบริหารการเงิน งานบริหารการบัญชี งานบริหารพัสดุ งานบริหารสินทรัพย์

7. กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย งานธุรการ งานส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน งานส่งเสริมการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาเอกชน งานดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชน งานดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง กิจการโรงเรียนเอกชน งานดำเนินการเกี่ยวกับสถาบัน/ ศูนย์การศึกษาอิสลาม งานส่งเสริมการอุดหนุน กองทุนสงเคราะห์และสวัสดิการ งานข้อมูลสารสนเทศและแผนสถานศึกษาเอกชน งานเลขานุการ คณะกรรมการประสานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนในระดับจังหวัด

8. หน่วยตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย งานธุรการและสารสนเทศ งานตรวจสอบ ภายในสพป./ สถานศึกษา งานบริหารการตรวจสอบ

9. กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย งานระบบคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีการสื่อสาร งานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ งานสนับสนุนและการให้บริการจัดการ เรียนรู้

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เป็นองค์กรที่มุ่งขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตูมาตรฐานสากลเชิงสร้างสรรค์ บนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้หลัก ธรรมาภิบาล

พันธกิจ

1. พัฒนานองค์กรในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

3. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบนพื้นฐานความเป็นไทย

4. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล

ค่านิยม

“ยึดนโยบาย กระจายอำนาจ รัฐบาลผู้มีส่วนร่วม รวมใจประสานงาน บริหารโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือ”

เป้าประสงค์หลัก

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน
2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
3. ประชากรวัยเรียน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
4. เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และสถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ประเด็นกลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
2. ปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ
5. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
6. พัฒนาหน่วยงานทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
2. ปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรมีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง
5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

6. พัฒนาหน่วยงานทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปี พ.ศ. 2555

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 5
2. นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ด้านความสามารถ ทักษะและด้านคุณลักษณะ
3. เพิ่มศักยภาพนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
5. สร้างทางเลือกการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง
6. ส่งเสริมให้ทุกสถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ
7. นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และจัดให้มีสถานศึกษาตัวอย่างในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
8. สถานศึกษาทุกแห่งผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก
9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และสถานศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดี
10. ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน
11. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการศึกษา
12. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
13. พัฒนาทีมงาน ให้ความเข้มแข็ง

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชลบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ หมายความว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารการทางการศึกษาให้ทั้งนี้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้นสถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ควรมีรูปแบบวิธีการทำงานที่สอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาบรรลุตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

โครงสร้างคณะกรรมการสถานศึกษา

เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน และไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย

1. ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
2. ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
3. ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน
5. ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่าหรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกจากสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของ หรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งใจและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งในข้อ 1, 3, 4, 5 และ 6 เป็นประธาน และอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน ให้คณะกรรมการกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด การให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้สถานศึกษาประกาศรับสมัครผู้แทนตามข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5
2. ให้ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกตามข้อ 1 คัดเลือกกันเองให้เหลือเท่ากับจำนวนตามที่กำหนดไว้

3. ให้ผู้ได้รับการคัดเลือกตามข้อ 2 และผู้บริหาร สถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตามที่ตนเห็นสมควรจำนวนสองเท่าของจำนวนที่กำหนดไว้

4. ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำรายชื่อเสนอผู้มีอำนาจตามเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง

ในกรณีที่ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้แทนในองค์ประกอบใด ไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ให้ถือว่าผู้ที่สมัครเข้ารับการคัดเลือกเท่าที่มีอยู่ในองค์ประกอบนั้น แล้วให้ คณะกรรมการเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้นจำนวนสองเท่าของจำนวนที่ยังขาดอยู่และ ให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือตามจำนวนที่กำหนดไว้

ให้คณะกรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งและ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ออกตามวาระ
- 2) ตาย
- 3) ลาออก
- 4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8
- 5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 6) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 7) ได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็น โทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 8) พ้นจากตำแหน่งในสถานศึกษานั้น สำหรับกรรมการตามข้อ 2 และผู้บริหารสถานศึกษา
- 9) พ้นจากสภาพการเป็นผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษานั้น สำหรับกรรมการ

ตามข้อ 1

- 10) พ้นจากสภาพการเป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับกรรมการตามข้อ 4
- 11) คณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสาม มีมติให้ออก ยกเว้น กรรมการและ

เลขานุการ

ให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง ในวาระเริ่มแรกให้กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมที่มีสถานศึกษาในสังกัดดำเนินการให้ได้มี ซึ่งคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันประกาศใช้ระเบียบนี้ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้คณะกรรมการ โรงเรียนตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ปฏิบัติหน้าที่ ไปจนกว่าจะมีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการตามระเบียบนี้

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตำแหน่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้

อย่างถูกต้องเป็นแนวเดียวกัน และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งจะเป็นผลกระทบโดยตรงกับ
กรรมการสถานศึกษาในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทหน้าที่
ของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
 2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
 3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสารหลักรให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ท้องถิ่น
 4. กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
 5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง
ทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
 6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถ
พิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ
ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
 8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีและศิลปวัฒนธรรม
ท้องถิ่นและของชาติ
 9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับ
องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น
 10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนนำเสนอต่อ
สาธารณชน
 11. แต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการ เพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่
เห็นสมควร
 12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น
- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**
- จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2545 มาตรา 5 และมาตรา 40 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ.2546 มาตรา 8 และมาตรา 38 ตลอดจนกฎกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่จะเกิดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

1. กำกับการดำเนินงานกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนด
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อเป็นการทบทวนถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในที่นี้จะได้พิจารณาถึงอำนาจหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา โดยพิจารณาจากนานาประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาต่อไป ดังนี้

1. **อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา: กรณีของสาธารณรัฐเกาหลี (ศักดิ์ชัย นิริญทวี, 2542, หน้า 22-23)**

ในทุกโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะจัดให้มีสภาโรงเรียน (School Council) ทั้งนี้เพื่อประกันความมีอำนาจในตัวเองของโรงเรียน รวมทั้งเป็นการระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามาร่วมกันจัดการศึกษา

คณะกรรมการในสภาโรงเรียนมีจำนวนอยู่ระหว่าง 7 - 15 คน โดย 40 - 50% ต้องเป็นผู้ปกครองนักเรียน 30 - 40% เป็นผู้บริหารโรงเรียน 10 - 30% เป็นตัวแทนจากชุมชน กรรมการในส่วนของผู้ปกครองนักเรียนได้มาจากการเลือกตั้งจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ส่วนตัวแทนประชาชนในชุมชนได้มาจากคำแนะนำของตัวแทนผู้ปกครองและครู กรรมการในส่วน of ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนชุมชนอยู่ในวาระได้คราวละ 1 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการติดต่อกันได้ 3 ครั้ง

หน้าที่ของสภาโรงเรียน

สภาโรงเรียนมีหน้าที่พิจารณางบประมาณโรงเรียน ปรับปรุงหลักสูตรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดกิจกรรมสวัสดิการนักเรียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน นอกจากสภาโรงเรียนแล้ว โรงเรียนแต่ละแห่งยังมีสมาคมผู้ปกครองนักเรียนที่คอยให้การสนับสนุนโรงเรียนในกิจกรรมด้านต่าง ๆ อีกด้วย

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา: กรณีของฝรั่งเศส (ภัทรนันท์ พงษ์ยะ, 2542, หน้า 45-46)

ในสถานศึกษาจะมีสภาบริหาร (Council Administration) ซึ่งมีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นประธาน มีสมาชิกมาจากองค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ จากฝ่ายบริหารและบุคลากรของสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสถานศึกษา สภาบริหารมีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินการศึกษา กำหนดแนวทางสำหรับแผนพัฒนาสถานศึกษาและวางหลักการอื่น ๆ สำหรับการดำเนินการอื่น ๆ สำหรับการดำเนินการต่าง ๆ ตามอำนาจปกครองตนเองที่มีอยู่ ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การจัดชั้นเรียนและกลุ่มนักเรียน
- 2) การกำหนดการจัดตารางเวลาและตารางการสอน (โดยให้สอดคล้องกับปฏิทินการศึกษาของชาติ)
- 3) การเปิดรับและการปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 4) การให้การศึกษาในสาขาวิชาชีพพิเศษที่ต้องการส่งเสริมหรือมีความจำเป็น
- 5) การจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

3. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา: กรณีของสหราชอาณาจักร (สุรางค์ โพธิ์พฤตยวงษ์, 2542, หน้า 62) คณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

- 1) จัดทำแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนทั่วไป
- 2) การปฏิบัติตามหลักสูตรแห่งชาติ
- 3) งบประมาณของโรงเรียน
- 4) การกำหนดจำนวนบุคลากรและการคัดเลือกครูและครูใหญ่
- 5) การจัดทำรายงานประจำปี
- 6) การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

4. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา: กรณีของเดนมาร์ก (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2541, หน้า 51)

ในแต่ละโรงเรียนจะมีคณะกรรมการโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง 7 คน ครู 2 คน และนักเรียน 2 คน คณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดแนวทางการบริหารของครูใหญ่
- 2) อนุมัติงบประมาณโรงเรียน
- 3) การจัดทำแผนการศึกษาของโรงเรียน
- 4) ตารางสอน
- 5) วัสดุ อุปกรณ์การสอน
- 6) กฎระเบียบของโรงเรียน
- 7) การเสนอการแต่งตั้งครู

5. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา: กรณีของออสเตรเลีย (กาญจนา कुमारักษ์ และประกอบ कुमारักษ์, 2540, หน้า 116) สภาหรือคณะกรรมการโรงเรียน (School Council) มีบทบาทสูงสุดในการบริหารระดับโรงเรียน สภาหรือคณะกรรมการโรงเรียน ประกอบด้วย ครูใหญ่ ครู ผู้ปกครองและสมาชิกชุมชนทั่วไป (โดยการเลือกตั้ง) จำนวนสมาชิกระหว่าง 6 - 15 คน ปฏิบัติหน้าที่ในรูปแบบของอาสาสมัครตามแนวทางที่รัฐกำหนดไว้ คณะกรรมการโรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- 1) จัดทำกฎบัตรหรือธรรมนูญโรงเรียน
- 2) กำหนดนโยบายของโรงเรียน
- 3) ให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งครูใหญ่
- 4) ว่าจ้างบุคลากรในสายงานสนับสนุน
- 5) กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤตินักเรียน
- 6) รายงานผลการบริหารต่อชุมชนและฝ่ายอำนวยการศึกษา
- 7) เรื่องการเงินและบัญชีของโรงเรียน
- 8) สัญญาว่าจ้างทำความสะอาดโรงเรียน
- 9) สัญญาจ้างงานก่อสร้าง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาและจัดการศึกษาของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีบทบาทหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา เป็นเสมือนเข็มทิศที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเริง ดังนั้น เพื่อให้ แผนพัฒนาสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีควบคู่กันไป ดังนี้

1.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

1.1.1 จัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนา ของสถานศึกษา

1.1.2 เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษา

1.1.3 เสนอร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา นำนโยบาย และแผนไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

1.1.4 จัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนา ของสถานศึกษาเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาสถานศึกษา

1.1.5 นำเสนอร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา นำนโยบาย และแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2.1 ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และการจัดทำแผนพัฒนา การศึกษาจากเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ

1.2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาของ สถานศึกษา พิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียน กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีทิศทางและตรงตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำ นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา มาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีก่อนสิ้นปีงบประมาณ เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าว จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อน สถานศึกษาและคณะกรรมการ สถานศึกษาจึงมีบทบาทควบคู่กัน ดังนี้

2.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

2.1.1 เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

น่านโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาและงบประมาณที่ได้รับมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.1.2 เสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการฯ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

2.1.3 ดำเนินการตามแผนการเป็นระยะเวลา และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 สรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลงานตามที่ระเบียบกำหนด

2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.1 แต่งตั้งอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2.2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2.3 ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตามโครงการที่จัดทำขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการในแผนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และสอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ของต้นสังกัด

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาจะช่วยเสนอแนะความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงควรมีบทบาทควบคู่กับสถานศึกษา ดังนี้

3.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

3.1.1 ผู้รับผิดชอบงานวิชาการร่วมกับผู้ปฏิบัติการสอน ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง สภาพความต้องการท้องถิ่น แหล่งความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.2 จัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.1.3 เสนอเพื่อขอความเห็นชอบสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

3.1.4 พัฒนาหลักสูตรให้สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.2.1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษา
ไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร

3.2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ

3.2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาได้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
สถานศึกษา ศึกษาสภาพปัญหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และนำเสนอให้
สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตร
ของสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นก่อนสถานศึกษาจะนำไปใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ท้องถิ่น

4. กำกับและติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
สถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาดำเนินการไปแล้ว ผลของการดำเนินการเป็นอย่างไร มีปัญหาและ
อุปสรรคหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องรับรู้ เพื่อจะได้เข้ามาสนับสนุน หรือ
แก้ปัญหาให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษา
และคณะกรรมการสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทที่ควบคู่กันไป ดังนี้

4.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

4.1.1 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

4.1.2 สรุปรายงานผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้คณะกรรมการ
พัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการตามแผนให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติมากขึ้น

4.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

4.2.1 ศึกษาแนวทางการดำเนินการและปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติ
ของสถานศึกษา

4.2.2 รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงาน ตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4.2.3 ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ แก้ปัญหา และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา
สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา เมื่อได้รับความเห็นชอบ
จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คณะกรรมการ
จะต้องเข้าไปช่วยแก้ปัญหา และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษา
ได้อย่างมีคุณภาพตรงตามเป้าหมาย

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองของนักเรียน รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถร่วมกับสถานศึกษากำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง และได้เรียนอย่างมีคุณภาพ จึงกำหนดบทบาทสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาควบคู่กัน ดังนี้

5.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

5.1.1 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการโรงเรียน

5.1.2 เกณฑ์เด็กทุกคนให้ได้เข้าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

5.1.3 ติดตามดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนให้มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.1.4 ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เรียนจนจบหลักสูตร

การศึกษาภาคบังคับ

5.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

5.2.1 ร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของโรงเรียน

5.2.2 ประสานความร่วมมือสร้าง ความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการศึกษา

5.2.3 สนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลนหรือมีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองของนักเรียน รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี มีหน้าที่ร่วมกันสนับสนุนช่วยเหลือ และส่งเสริมร่วมมือกับสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางที่จะให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างครบถ้วน และจบหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สิทธิและความเสมอภาคในการที่เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาควรจะต้องทำหน้าที่ควบคู่กัน ดังนี้

6.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

6.1.1 สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6.1.2 จัดให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียน และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

6.1.3 จัดทำสื่อ จัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียน การสอน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถเรียนอยู่ใน สถานศึกษาได้อย่างมีความสุข

6.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

6.2.1 ศึกษาข้อมูลเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการ พิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา

6.2.2 สนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่จะเป็สื่อ เครื่องมืออุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในลักษณะต่าง ๆ

6.2.3 สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาควรร่วมมือและส่งเสริม ให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็กให้สิทธิ และความเสมอภาคที่เด็กทุกคนจะได้รับไม่ว่าจะพิการ ด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา กระทรวงได้กระจายอำนาจในการ บริหารและการจัดการศึกษาในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อเสนอแนวทางในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา จึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ ดังนี้

7.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

7.1.1 กำหนดแนวทางการบริหารในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และ บริหารทั่วไปไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

7.1.2 นำข้อสรุปที่เป็นข้อเสนอของคณะกรรมการสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมทั้ง 4 ด้าน

7.1.3 เสนอให้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการภารกิจทั้ง 4 ด้าน ของสถานศึกษา

7.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

7.2.1 เสนอแนะแนวทางในการบริหาร และจัดการในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

7.2.2 ร่วมเป็นคณะทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน เสนอแนะแนวทางในการบริหารและการจัดการในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ร่วมกันบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

8. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเป็น วิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกวัย รวมทั้ง สืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่ ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่น เป็นผู้ที่สามารถช่วยระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่น และนอกท้องถิ่น เข้ามาช่วยในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะ เข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนได้ในหลายๆ ด้าน จึงควรมีบทบาทที่ควบคู่กับ สถานศึกษา ดังนี้

8.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

8.1.1 เสนอแนะแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาช่วยในการพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษา

8.1.2 ร่วมวางแผนในการดำเนินงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการระดม ทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8.1.3 จัดหาวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับวิชาการ และวิชาชีพชุมชนและท้องถิ่น

8.1.4 จัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และ ของชาติ

8.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

8.2.1 ร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน ท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8.2.2 ส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ด้านวิชาชีพ ในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรภายนอก

8.2.3 สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้ที่สามารถช่วยระดมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น เข้ามาช่วยในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนได้ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย

9. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ บทบาทในฐานะกรรมการสถานศึกษาจะทำหน้าที่ตัวแทนของสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นเป็นอย่างดี บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษา ควรควบคู่กันไป ดังนี้

9.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

9.1.1 พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมในทุกด้านทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่

9.1.2 พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้ โดยปรับปรุงห้องสมุด ห้องปฏิบัติการเรียนในวิชาต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะใช้ทั้งภายในสถานศึกษาและให้บริการบุคคลภายนอก

9.1.3 เข้าไปร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อประชาชน และท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

9.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

9.2.1 ประสานกับประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เข้ามาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเป็นแหล่งที่ให้บริการชุมชน

9.2.2 ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรภายนอกให้เห็นความสำคัญของสถานศึกษา และใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและเป็นแหล่งบริการของชุมชน

9.2.3 ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่น โดยการเห็นชอบแผนการจัดกิจกรรมให้บริการชุมชน และแต่งตั้งอนุกรรมการประสานงาน ตลอดจนรับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาเป็นไปตามนโยบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติ

10. ให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการของสถานศึกษา เมื่อสิ้นปีสถานศึกษาจะต้องจัดทำสรุปรายงานการดำเนินการเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบและเห็นชอบรายงานต่อสาธารณชน ซึ่งสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทควบคู่กัน ดังนี้

10.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

10.1.1 จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อรับทราบและเห็นชอบให้รายงานต่อสาธารณชน

10.1.2 รายงานผลการดำเนินการประจำปีของสถานศึกษาให้สาธารณชนได้ทราบโดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ หรือสิ่งต่าง ๆ

10.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

10.2.1 รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

10.2.2 เสนอแนะเพื่อปรับปรุง รายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาตามแผนงาน โครงการ และสถานศึกษาจะต้องรายงานผลการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ตลอดจนรับทราบข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือคณะอนุกรรมการ นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วยังมีผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นอีกไม่น้อยที่ยินดีจะเข้าร่วมช่วยในการพัฒนาสถานศึกษาดังนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยดำเนินการกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทควบคู่กัน ดังนี้

11.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

11.1.1 สำรวจ และจัดทำเนียบบุคคลที่มีความสามารถ และบุคคลตัวอย่างด้านต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน

11.1.2 เสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา และ/ หรือคณะอนุกรรมการตามภารกิจที่ระเบียบกำหนด

11.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

11.2.1 พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/ หรือคณะอนุกรรมการตามภารกิจของ คณะกรรมการสถานศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสม

11.2.2 ส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษา ให้คณะอนุกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาสถานศึกษา โดยพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาตามความจำเป็น และความเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนให้ที่ปรึกษา และหรือคณะอนุกรรมการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

12. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด การปฏิบัติงานของ คณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากภารกิจที่ระเบียบกำหนดไว้หลายอย่างที่มีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น เรื่องนโยบายหรือเรื่องเร่งด่วน ที่หน่วยงานต้นสังกัดได้แจ้งให้สถานศึกษาปฏิบัติ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นถ้าได้รับความร่วมมือ ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาก็จะทำให้งานในภารกิจของสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทควบคู่กัน ดังนี้

12.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

12.1.1 นำนโยบาย แนวปฏิบัติหรือเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้ สถานศึกษาได้ปฏิบัติ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ

12.1.2 ประสานความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ปรึกษา และ/ หรือคณะทำงานเพื่อให้การดำเนินการในภารกิจที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง

12.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

12.2.1 รับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจ ที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นมอบหมาย

12.2.2 ให้ความร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการในการกิจที่สถานศึกษา จะต้องปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายให้บังเกิดผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องรับรู้มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษา และเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภารกิจที่ระเบียบกำหนดไว้ รับทราบให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน แสดงความเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามภารกิจ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่อย่างถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญหนึ่งของทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งได้พัฒนา เป็นยุทธศาสตร์สำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานในองค์กร การมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิด การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้าง โอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคมมูลนิธิ และองค์การอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน (ประพัฒน์ กังวานพนิชย์, 2550, หน้า 12) กระแส แนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นนั้น เกิดขึ้นมาจากปัญหาและความล้มเหลวใน การดำเนินการพัฒนาในอดีต ซึ่งเน้นและให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลภายนอกชุมชน มองข้ามศักยภาพ และความสามารถของคนในท้องถิ่น นำมาซึ่งความไม่สอดคล้องกับปัญหาและ ความต้องการของคนในท้องถิ่น และนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียมกัน อีกด้วย จึงได้มีการเคลื่อนไหวและหันมาทบทวนถึงประสิทธิภาพการพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้ ได้ข้อสรุปว่า ท้องถิ่นน่าจะได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาทางออก ด้วยตัวของ เขาเอง รวมทั้งตัดสินใจและประเมินผลด้วยตนเองว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร (ประสิทธิ์ จิตเสงี่ยม, 2552, หน้า 17)

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน เป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้ และมีเป้าหมายสูงสุด คือ สามารถพัฒนาประเทศได้ใน ทุกด้านถึงแม้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) จะมีความหมายที่หลากหลายต่างกัน ก็ตาม แต่ก็ยังมีจุดร่วมที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะที่ต่างกัน ย่อมจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของตนด้วย จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้น จะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้นประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเพราะการศึกษา ที่ดีจะต้องจัดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการที่ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทราบถึงความต้องการของท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ในลำดับต่อไป (ประสิทธิ์ จิตเสงี่ยม, 2552, หน้า 17)

ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการของไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้หลายความหมาย ดังนี้

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, หน้า 9) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้รู้สึกผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพันหรือเกี่ยวข้องหากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะทำให้เกิดความผูกมัดหรือความผูกพันสิ่งที่ตกลงร่วมกัน

เฉลิม เกิดโมลี (2543, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ประชาชนได้ให้คุณสมบัติส่วนตัวในด้านความรู้ความสามารถ และทรัพยากรที่มีอยู่ไปร่วมตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือองค์กรที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นอย่างมีเสรีและเสมอภาค

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, หน้า 21-22) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมายไว้อย่างกว้าง ๆ กระบวนการมีส่วนร่วมจะทำให้ทุกฝ่ายมีแรงจูงใจและแรงขับในการแสดงออกของตนเองสูงขึ้น ทำให้เกิดความคล่องตัวในการสร้างความสำเร็จของงาน

กำพล แสนวนุญเรื่อง (2542, หน้า 57) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกร่วมกันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าในสถานการณ์ และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา

สกล สกลเดช (2542, หน้า 11-13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ของประชาชนในการร่วมรู้เห็น ตัดสินใจ ควบคุม ดูแล ตลอดจนการตรวจสอบให้การกระทำนั้น ๆ เกิดความถูกต้อง สุจริต และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542, หน้า 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตย และหลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ การตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล บุคคลเหล่านั้นควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น โดยหลักการนี้การมีส่วนร่วมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า บุคคลแต่ละคนย่อมทราบดีว่าตนต้องการอะไร เพราะฉะนั้นการที่

เหตุการณ์ใดก็ตามจะส่งผลกระทบต่อบุคคลใด บุคคลนั้นย่อมทราบดีว่าเขาต้องหรือไม่ต้องการอะไรและอะไรบ้างที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย การวางแผนการตัดสินใจ การดำเนินการ การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล

ไพรัตน์ เคชะรินทร์ (2541, หน้า 6) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือหลายเรื่องร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

วัชร ฤกษ์ ฤกษ์ (2541, หน้า 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานที่มีบุคลากรในองค์กร การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรทุกขั้นตอน ด้วยความตั้งใจ เต็มใจและสบายใจ เพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่องค์กรต้องการ และทำให้บุคลากรเหล่านั้นเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับองค์กร

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 113) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินการในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

กุสตาโว (Gustavo, 1992, p. 4) กล่าวว่า มีส่วนร่วมนั้นโดยทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบในบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วม มีความชัดเจนและลึกซึ้งไปกว่าเพียงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ เมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบของแต่ละบุคคล หรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม

สหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่า สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมทั้งมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

หวัง (Wang, 1981, pp. 91-92) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง กระบวนการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่ม เพื่อให้สะท้อนถึงความสนใจของคน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน หรือทรัพยากรต่อสถาบันระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของเขา

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, p. 6) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทว่า การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร มีวิธีการอย่างไร
- 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุน โครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ
- 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ
- 4) มีส่วนในการประเมินโครงการ

จากความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจัดกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบและประเมินผลร่วมปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ ร่วมกันลงมือปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่สถานศึกษาและชุมชนต้องการ

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจว่าจะศึกษาในด้านใด เช่น

ชุมพล ศรีชมพู (2549, หน้า 45) ได้มองถึงระดับการมีส่วนร่วมจากน้อยไปหามาก 7 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ถูกบังคับให้ร่วม ประชาชนถูกบังคับให้เข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 ถูกหลอกล่อให้ร่วม ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ในรูปของค่าจ้างเพื่อความสะดวกสบาย

ระดับที่ 3 ถูกชักชวนให้ร่วม ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองแต่พยายามให้ประชาชนร่วมมือ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ กล่าวคือ ผู้วางโครงการสำรวจปัญหาความต้องการด้วยการเรียกประชุมสัมภาษณ์ แล้วหาวิธีการแก้ไข

ระดับที่ 5 มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ประชาชนจะเริ่มเข้าไปมีส่วนในการเสนอความเห็น ที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการและการดำเนินการตามโครงการแต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วน ราชการ

ระดับที่ 6 มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโครงการตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขได้อย่างไร วิธีใดที่ดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการแล้วเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจ ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินใจในทุกเรื่องตั้งแต่วางแผนและ การประเมินโครงการ ดังภาพที่ 2

มีโอกาสดำเนินการด้วยตัวเอง
มีโอกาสนำเสนอโครงการ
มีโอกาสนำเสนอความคิดเห็น
ถูกสัมภาษณ์ความต้องการ
ถูกชักชวน
ถูกหลอกลวง
ถูกบังคับ

ภาพที่ 2 ลักษณะและการมีส่วนร่วมของประชาชน (ชุมพล ศรีชมพู, 2549, หน้า 45)

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541, หน้า 22-23) ยังได้ให้แนวคิดว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็น บันไดการมีส่วนร่วม (Participation Leader) 8 ขั้น ดังภาพที่ 3

8	ขั้นควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control)	การมีส่วนร่วมระดับอำนาจเป็นของประชาชน (Degree of Citizen Power)
7	ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Delegated Power)	
6	ขั้นเป็นหุ้นส่วน (Partnership)	
5	ขั้นปลอบใจ (Placation)	การมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน (Degree of Tokenism or Participation)
4	ขั้นปรึกษา (Consultation)	
3	ขั้นรับฟังข่าวสาร (Informing)	
2	ขั้นบำบัดรักษา (Therapy)	การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม (Pseudo - Participation or Non - Participation)
1	ขั้นถูกจัดกระทำ (Manipulation)	

ภาพที่ 3 บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2541, หน้า 22-23)

จากภาพที่ 3 ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 รวมเรียกว่า เป็นขั้นที่มีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ประชาชนยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างถ่องแท้ บันไดขั้นที่ 3-5 รวมเรียกว่า เป็นการมีส่วนร่วมระดับพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน หมายถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในบางส่วน บางเรื่องเท่านั้น เพราะบางส่วนผู้มีอำนาจเต็มสงวนเอาไว้ แต่ก็ยังดีกว่า ขั้นที่ 1 - 2 บันไดขั้นที่ 6 - 8 รวมเรียกว่า การมีส่วนร่วมระดับอำนาจของประชาชน ซึ่งเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก โดยพัฒนาจากขั้นที่ 6, 7 จนถึงขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชน โดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

เมตต์ เมตต์การุณจิตต์ (2541, หน้า 24-25) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาได้หลายมุมมอง ดังนี้

1. จำแนกตามกระบวนการบริหาร

- 1.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ
- 1.4 การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร
- 1.5 การมีส่วนร่วมในการใช้อิทธิพล
- 1.6 การมีส่วนร่วมในการประสานงาน
- 1.7 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม

- 2.1 การมีส่วนร่วมในการประชุม
- 2.2 การมีส่วนร่วมในการเสวนาสถาปัตยกรรม
- 2.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- 2.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- 2.5 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน

3. จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม

- 3.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม
- 3.2 ระดับของการมีส่วนร่วมบางส่วน
- 3.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

4. จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม

- 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
- 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม

นงรัตน์ ศรีพรหม (2543, หน้า 21-24) ได้กล่าวถึงลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการของผู้ปกครองและชุมชน มีหลายรูปแบบดังนี้

1. เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่บ้าน
2. เป็นวิทยากรช่วยสอนทักษะความชำนาญพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (หลักสูตรท้องถิ่น)
3. เป็นผู้ช่วยครู เพื่อช่วยเหลือครูในฐานะครูพิเศษ และให้คำปรึกษาด้านอื่น ๆ
4. เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ จากหลักการที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มากมายอย่างหนึ่ง
5. เป็นผู้ร่วมประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป

พุตติ (Putti, 1981 อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิตต์, 2541, หน้า 20) ได้สรุปวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามี 8 รูปแบบ คือ

1. การวางแผนแบบสแกนลอน (The Scanlon Plan) เป็นแนวทางที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุดแนวทางหนึ่ง เป็นการทำงานแบบทีมระหว่างคนงานกับผู้บริหาร เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ค่าจ้าง และผลกำไร

2. เจเคกรุป (Jishu Kanri - JK) เป็นการจัดตั้งกลุ่มอิสระเล็ก ๆ ที่มีอำนาจเด็ดขาด กลุ่มเหล่านี้จะพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน แล้วพยายามที่จะหาข้อยุติอย่างสร้างสรรค์ ผู้นำกลุ่มอาจได้รับการเลือกตั้ง หรือสลับเปลี่ยนกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. การปรึกษาตามสายการบังคับบัญชา (Consultative Hierarchy) เป็นวิธีการที่ให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเครือข่ายคณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ภายในบริษัท

4. ทีกรุป (T - Group Approach of Sensitivity) วิธีการนี้ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม และพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของฝ่ายบริหาร เทคนิคชนิดนี้ใช้เพื่อทำความเข้าใจคนอื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้รู้ถึงค่านิยม แรงจูงใจ จุดอ่อน และจุดแข็งของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยที่แต่ละคนจะต้องเข้าใจตนเองเสียก่อน

5. การบริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับต่าง ๆ ในองค์กร (Multiple Management) เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยมีความตั้งใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเพียงคนเดียว จึงต้องการที่ให้ผู้คลในระดับต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารด้วย

6. คิวซีซี (Quality Control Circle) ระบบคิวซีซี เป็นการทำงานของกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมีบุคลากรตั้งแต่ 3 - 15 คน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน โดยวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน จากนั้นจะหาแนวทางแก้ไข

7. แนวทางการใช้คณะกรรมการในการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Committee Approach for Participation) คณะกรรมการเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำแนวความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับที่สูงกว่าพนักงานฝ่ายปฏิบัติ คณะกรรมการจะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งชั่วคราวเพื่อปรึกษาปัญหาเฉพาะหน้า

8. การมีส่วนร่วมและการสร้างทีม (Participation and Team Building) กิจกรรมการมีส่วนร่วม และการสร้างทีม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดเมื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของบุคลากรในองค์กรมีความมั่นคง สมาชิกของกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่ม

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219-222) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ไพรัตน์ เจริญรินทร์ (2527, หน้า 6-7 อ้างถึงใน สุเทพ ใผ่ล้อม, 2548, หน้า 8) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาวิธีสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมงานนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยรัฐ และเอกชน เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากลักษณะการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมสามารถจำแนกได้ ลักษณะซึ่งมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในส่วนของขั้นตอนการดำเนินงาน แต่จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการมีส่วนร่วมนั้นคือ มุ่งสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าว มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

สมลักษณ์ ไชยเสรี (2549, หน้า 142-149) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมิณผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย และการติดต่อประสานงานภายในชุมชนของทั้งสองหมู่บ้านจะแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดการบริหารงานภายในหมู่บ้านของผู้นำชุมชน ส่วนการติดต่อประสานงานภายนอกชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสของผู้นำชุมชนในการที่จะสามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า

หุชาติ พ่วงสมจิตร (2541, หน้า 268-271) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

1.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม จะช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมในการสนับสนุนโรงเรียนด้านการเงิน เพราะเป็นย่านอุตสาหกรรมย่อมทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจดี

1.2 ลักษณะนิสัยของคนไทยช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน กล่าวคือโดยทั่วไปคนไทยมีนิสัยชอบทำบุญไม่ค่อยจะปฏิเสธคำร้องขอของผู้อื่น โดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นสถานบันที่สอนบุตรหลานให้เป็นคนดี มีความรู้

1.3 ระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นกระตุ้นให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ซึ่งในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ผู้สมัครมักต้องไปพบกับประชาชนและช่วยเหลือกิจกรรมของสังคม โดยเฉพาะวัดกับโรงเรียนที่เป็นสถาบันหลักของชุมชน

2. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน

2.1 ความศรัทธาของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน หากโรงเรียนสร้างความศรัทธาให้กับชุมชนได้ เช่น ผลการเรียนของนักเรียนดี นักเรียนสามารถสอบชิงทุน หรือสอบเข้าสถาบันที่มีชื่อเสียงได้ โรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศ ครูอาจารย์เอาใจใส่ต่อเด็ก โรงเรียนชนะการประกวดผลงานทางวิชาการ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาต่อโรงเรียน

2.2 ชุมชนมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของโรงเรียน และต้องมีหน้าที่ต่อโรงเรียน ความรู้สึกดังกล่าวมักอยู่ในรูปของโรงเรียนของเรา การเป็นศิษย์เก่า การเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้ง และทำนุบำรุงโรงเรียน การเป็นผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ

2.3 ความคาดหวังของชุมชนต่อโรงเรียน ได้แก่ ความคาดหวังว่าโรงเรียนจะตั้งสอน บุตรหลานของเขาให้เป็นคนเก่ง ดี และคาดหวังให้โรงเรียนมีคุณภาพ ไม่เป็นรองโรงเรียนอื่น

2.4 ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน หากผู้บริหารและครูเข้าร่วมกิจกรรมกับ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนให้การต้อนรับประชาชนอย่างดี เอาใจใส่บุตรหลานของประชาชน ชุมชนก็จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้วยดี

3. ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน

3.1 ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารและครู ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับ ชุมชน ให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าหรือศิษย์เก่าปฏิบัติ หน้าที่เป็นครูอยู่ในโรงเรียน ครูสนใจเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน ฯลฯ

3.2 ปัจจัยเกี่ยวกับผลงานและวิธีปฏิบัติของโรงเรียน เช่น โรงเรียนที่มีชื่อเสียง ด้านวิชาการ มีความเชื่อถือในเรื่องการเงิน โรงเรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ฯลฯ

สัมพันธ์ อุปลาด (2541, หน้า 8) กล่าวว่า วิธีการที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจะต้องอาศัย แนวทาง 5 ประการ คือ

1. การชี้แนะและสอนงาน วิธีนี้จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานได้ประโยชน์ ในแง่ที่จะเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน และได้รับความอบอุ่น รวมทั้งการที่จะได้แสดงความคิดเห็น ต่อผู้บังคับบัญชา

2. การให้กลุ่มเสนอความคิดเห็น วิธีการนี้จะช่วยสร้างความสามัคคีในกลุ่มและเป็นการ ระดมความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและมีลักษณะของ กลุ่มที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร;

3. การให้กลุ่มควบคุมตนเอง การควบคุมกันเองระหว่างกลุ่มช่วยก่อให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผู้บังคับบัญชาคอยติดตาม ควบคุม

4. จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

5. เปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรทุกคนแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น ตั้งผู้รับฟังความคิดเห็นหรือตั้งกรรมการคอยติดตาม สอบถาม ความคิดเห็นของสมาชิกในองค์กรด้วย

วัชรระ สกุล ณ มรรคา (2541, หน้า 18-19) ได้เสนอการสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมี ส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. จะต้องใช้เวลาเพียงพอเพื่อสร้างบรรยากาศ มีส่วนร่วมก่อนดำเนินการตามที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นมากในสถานการณ์อันฉุกเฉิน

2. การมีส่วนร่วมในงานจะต้องไม่ฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวลสมาชิก ผู้ร่วมงาน
ไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องได้
 3. หัวข้อของการมีส่วนร่วม จะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์กรหรือบางหัวข้อที่
มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกัน หรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ
 4. ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ข้นหมั่นเพียร และมีความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม
 5. ผู้มีส่วนร่วมจะต้องสามารถติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อที่จะ
สามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน
 6. ไม่สร้างความรู้สึกละเลยต่อผู้ร่วมงาน ถ้าผู้ร่วมงานมีความรู้สึกพะวงต่อสภาพของ
ตัวเอง เขาจะไม่ให้ความร่วมมือ ทำนองเดียวกันผู้บริหารจะต้องมีความรู้สึกว่าเขาไม่ถูกคุกคาม
ต่อหน้าที่ ไม่เช่นนั้นเขาจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมเข้ามาดำเนินงานอีกต่อไป
- เจมส์ คี คีนทง (2541, หน้า 61-62) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทไว้ 2 ประเด็น ดังนี้
1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวของชาวชนบทเอง จำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้
 - 1.1 ชาวชนบทขาดนิสัยการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและถาวร จะมีแต่การร่วมกัน
ทำงานเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะในอดีตไทยเป็นสังคมที่มั่งคั่ง จึงไม่จำเป็นต้องเสริมสร้างการทำงาน
ร่วมกัน
 - 1.2 ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจว่าจะได้รับ
ประโยชน์โดยตรงในระยะสั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่หวังผลระยะยาวจึงค่อนข้างลำบาก
 - 1.3 ชาวชนบทอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และลัทธิพ่อปกครองลูก ทำให้คิดหวังพึ่ง
บุคคลภายนอกมากเกินไป และหวังที่จะให้บุคคลอื่นทำทุกสิ่งทุกอย่างให้
 - 1.4 ชาวชนบททราบว่าตนเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยในสังคม ทำให้กลัวคนภายนอกดูถูก
เจ้าหน้าที่และนักพัฒนาจึงหาข้อมูลเท็จเท็จจริงจากชาวชนบทได้ยาก
 - 1.5 ชาวชนบทมักเลือกผู้นำที่คิดว่าจะสามารถอุปถัมภ์ตนได้ จึงมักจะเลือกจากคน
ร่ำรวย มีหน้ามีตา หรือผู้มีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ คือบุคคลภายนอก
 - 1.6 คนไทยทั่วไปโดยเฉพาะชาวชนบท ไม่ชอบแสดงตัวเป็นศัตรูกันซึ่งหน้าและ
ไม่ชอบการโต้เถียง
 - 1.7 ชาวบ้านไม่คุ้นเคยกับการฝึกให้วางแผนการทำงานล่วงหน้า ดังนั้นผลงานของ
ชาวชนบทจึงไม่ค่อยจะเป็นระบบ และขาดทรรศนะด้านเวลา
 2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่หรือระบบราชการ จำแนกเป็น 2 ประเด็นย่อย ๆ ได้ดังนี้
 - 2.1 นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน

2.2 ระบบการจัดสรรงบประมาณจัดทำกันในส่วนกลาง ทำให้โครงการที่มาจากเจ้าหน้าที่ และชาวชนบทเกิดขึ้นยากลำบาก

2.3 ระบบการบริหารที่ถูกสั่งการมาจากเบื้องบน ทำให้การประสานงานของเจ้าหน้าที่ระดับสนามของแต่ละกรมกอง เป็นไปด้วยยากลำบาก รวมทั้งแนวทางการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายมีความเข้าใจแตกต่างกัน

2.4 ระบบการให้ทุนให้โทษไม่ได้ใช้ผลของการปฏิบัติงานที่เกิดแก่ชาวบ้านอย่างแท้จริง แต่ถือเอาความพอใจของผู้บังคับบัญชาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

2.5 วัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่มากกับผู้ย่อย และระบบอุปถัมภ์ ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าตนเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท

2.6 เจ้าหน้าที่ราชการมีแนวโน้มที่จะชอบทำงานแต่ในสำนักงาน

ไพรัตน์ เจริญมิตร (2541, หน้า 62-63) กล่าวถึงปัญหาและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชน ไว้ดังนี้

1. นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนส่วนใหญ่ต้องขึ้นกับระบบราชการ
2. ประชาชนคุ้นเคยกับการได้รับคำสั่ง การยอมรับความถูกต้องของข้าราชการและการยอมรับคอยความช่วยเหลือแทนการช่วยเหลือตนเอง การคิดเองและหลีกเลี่ยงการโต้แย้งกับข้าราชการ
3. กิจกรรมหรือโครงการที่ได้เข้าร่วมส่วนใหญ่ให้ร่วมเฉพาะตอนเสนอโครงการ และตอนลงมือปฏิบัติโครงการ ไม่มีส่วนร่วมดำเนินการแบบครบวงจร
4. องค์กรอาสาสมัคร มูลนิธิ และชมรมต่าง ๆ มีมากมายแต่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เฉพาะขาดทุนดำเนินการ ขาดเป้าหมายและหลักที่แน่นอน ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและที่สำคัญขาดแกนกลางของรัฐบาลและองค์กรเหล่านี้จะประสานติดต่ออย่างเป็นทางการในทุกระดับ
5. องค์กรประชาชนส่วนใหญ่มักจะคอยดูแลผลประโยชน์และขยายผลประโยชน์ให้กับกรรมการร่วมกับสมาชิกในสังกัดมากกว่าถึงมือประชาชน

กล่าวโดยสรุป แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น คือ การขาดความรู้ความสามารถ มีรายได้ต่ำ ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา

ไม่เห็นความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษา และส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินงานแต่เพียงผู้เดียว จึงทำให้ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวมีส่วนทำให้การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมยังไม่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารงานเท่าที่ควร

นโยบายสำคัญที่สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษา

การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและจุดเน้นการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

รัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินไว้โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ 2 ปีของรัฐบาล เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ สมดุลยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งมั่นจะสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและการศึกษาของประเทศให้ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน รัฐบาลจึงได้มีนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพสังคมและคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี, 2554, หน้า 26)

2. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)

เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้

2.1 พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มี แนวนโยบาย

2.1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา

2.1.2 ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ
รังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

2.1.3 เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต
ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ
ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร

2.1.4 ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และ
เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ

2.1.5 พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกัน
คุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

2.1.6 ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและ
มาตรฐาน มีคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดี

2.2 สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย

2.2.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบัน
ทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2.2 ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ
วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต

2.2.3 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สิน
ทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.3 พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคม คุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย

2.3.1 พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาส
ทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหาร
และจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา

2.3.4 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.5 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 17-19)

3. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและจุดเน้นการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นกลไกในการสร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ปวงชนชาวไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่อย่างไทยในสังคมโลกอย่างมีความสุข รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติให้ก้าวหน้า มั่นคง สมดุล และยั่งยืน โดยให้ผู้ผ่านการศึกษา มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสำคัญ ดังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยที่กำหนดไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

นโยบายข้อที่ 1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

นโยบายข้อที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน

เร่งรัดผลิต และพัฒนากำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อความต้องการและการพัฒนาของชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางและระดับสูงในสาขาที่ขาดแคลน

นโยบายข้อที่ 3 การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ ทุกประเภท โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต รวมทั้งให้หลักสูตรมีความคล่องตัวและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมประเทศชาติ และการพัฒนาประชาคมโลก

นโยบายข้อที่ 4 การปฏิรูประบบการสรรหา การผลิตและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิรูประบบการสรรหา การผลิตและการพัฒนาครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ และจรรยาบรรณในอาชีพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

นโยบายข้อที่ 5 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ระบบข้อมูลและข่าวสาร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยและพัฒนาให้นำไปสู่องค์กรและสังคม แห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล

นโยบายข้อที่ 6 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยมุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร พัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

จากนโยบายดังกล่าว หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายจัดทำแผนดำเนินงานเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมุ่งสู่มาตรฐานสากล โดยเน้นชุมชน และสังคมในการร่วมกันพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันความต้องการของสังคมและชุมชน เพื่อสนองนโยบายการศึกษาของรัฐบาล

จุดเน้นการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาและการแข่งขันของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน มากกว่าจำนวนคนและทรัพยากรเช่นในอดีต ซึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศ เกี่ยวข้องกับบุคลากรและผู้เรียน จำนวนหลายล้านคน ประกอบกับผลสรุปของการศึกษาไทยที่ผ่านมา คือ ใช้เวลาเรียนมาก เรียนรู้ได้น้อย มีความเครียด และคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาดำ ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล ด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การบริหารงานของนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงเน้นย้ำให้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานให้เหมาะสม และต้องมีบทบาทในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่นด้วย รวมทั้งมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และขับเคลื่อนการทำงานอย่างจริงจัง สำหรับนโยบายที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและขับเคลื่อนการทำงาน มีดังนี้

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้ศึกษา

1.1 การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

โดยให้มีการทบทวนเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่เด็กและเยาวชนต้องเรียนเพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน และการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก นอกจากนั้น ควรเน้นเรื่องพื้นฐานคณิตศาสตร์ เพื่อต่อยอดในการผลิตนักวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์และเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ และการใช้ภาษาไทย เพราะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และการอ่าน การคิดวิเคราะห์ การย่อความ ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของเด็กไทย รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาพและภาวะโภชนาการ ให้เด็กอย่างเหมาะสมกับวัยด้วย

1.2 การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับอุปสงค์ทั้งภายในประเทศและระดับสากล

โดยการผลิตและพัฒนากำลังคนต้องเน้นในสาขาที่ขาดแคลนหรือมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น บุคลากรด้านการแพทย์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพยาบาล เป็นต้น ควรเน้นพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถ ด้านภาษาอังกฤษ มีศักยภาพเพียงพอไปทำงานในต่างประเทศได้ และต้องมีการเตรียมคนไทยให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย โดยครูอาจารย์จะต้องแนะแนวการศึกษาให้นักเรียนนักศึกษาสนใจเรียนในสาขาที่ขาดแคลน ตั้งแต่ต้น เมื่อเปิดประชาคมอาเซียนทำให้มีงานรองรับและมีรายได้ดี ทั้งนี้นายกรัฐมนตรีเน้นย้ำให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาด้านคอมพิวเตอร์และวิศวกรรมยานยนต์ ให้เพียงพอต่อความต้องการของอุตสาหกรรมยานยนต์

1.3 การปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย

โดยให้ดำเนินการเรื่องการปฏิบัติธรรมของนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เน้นการปลูกฝังเรื่องความมีวินัย การแบ่งหน้าที่การทำงาน จิตอาสา การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความเสียสละ ความเสมอภาคหญิง - ชาย ตั้งแต่เล็ก ๆ นอกจากนั้นให้ดำเนินการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการครูพระสอนศีลธรรม และโครงการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้บริหาร มาดำเนินการต่อเนื่อง รวมทั้งควรนำเรื่องหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมกลับมาบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน

1.4 การพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

โดยให้มุ่งเน้นครูสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะครูที่สอนไม่ตรงตามวุฒิ และครูบรรจุใหม่ ต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และบุคลากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นครูช่วยสอน โดยเร่งรัดแก้ปัญหาให้คนที่มีความรู้ในสาขาที่ขาดแคลนหรือชาวต่างชาติ ที่ไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูมาช่วยสอนในโรงเรียนได้ เช่น

ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นควรเน้นการพัฒนาครูให้สามารถส่งเสริม สร้างทักษะและอำนาจการให้เด็ก คิดได้อย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ และเน้นการสร้างขวัญ กำลังใจและสิทธิประโยชน์แก่ครู ศึกษานิเทศก์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูมีกำลังใจทุ่มเทให้กับการพัฒนาการเรียนการสอน มากขึ้น เช่น เรื่องเงินเดือนครู การเลื่อนวิทยฐานะ ปัญหาหนี้สินครู เป็นต้น

1.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา
ให้นำโรงเรียนต้นแบบหรือโรงเรียนตัวอย่างที่สามารถจัดระบบการศึกษา โดยนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดี มาเป็นตัวอย่างเพื่อ โรงเรียนอื่นนำไปปรับใช้เพิ่มขึ้นต่อไป

2. การสร้างโอกาสทางการศึกษา

2.1 สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ โดยให้มีการขยายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลกลุ่มดังกล่าวอย่างทั่วถึง เช่น โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน การดำเนินโครงการระยะแรกเน้นให้โอกาสแก่คนที่ยากไร้เป็นเป้าหมายหลัก ระยะต่อมาเปิดโอกาสให้มีการสอบแข่งขัน ผู้เรียนดีจึงเป็นผู้ได้รับทุน (ทุนสำหรับเด็กเก่ง) ดังนั้น ต่อไปต้องพิจารณาทุนสำหรับผู้ยากไร้เพิ่มเติม เพื่อให้คนยากไร้มีโอกาสไปศึกษาต่อต่างประเทศ อย่างเสมอภาค

2.2 การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

ควรส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การจัดตั้ง ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานได้ยกระดับการศึกษา และได้รับการพัฒนาเพื่อ การประกอบอาชีพและรองรับกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะควรให้ความสำคัญกับ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความรู้ การประกอบอาชีพเพื่อให้กลับมาเป็นกำลังการผลิต ของสังคมได้ นอกจากนั้นควรส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินโครงการพระราชดำริ โครงการเกษตร ทฤษฎีใหม่ โครงการศิลปาชีพ และการพัฒนาต่อยอดสินค้า OTOP เพื่อการส่งออกต่างประเทศ การเรียนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน การเปิดศูนย์การเรียนรู้ในต่างประเทศ ทั้งศูนย์สอนภาษาไทย ให้กับชาวต่างประเทศ และศูนย์การเรียนรู้สำหรับคนไทยในต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารและสร้าง ความเข้าใจที่ดีต่อกัน

2.3 การนำสันติสุขสู่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

นายกรัฐมนตรีเน้นให้กระทรวงศึกษาธิการต้องมีบทบาทในการใช้การศึกษาแก้ไข ปัญหาความไม่สงบสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง โดยให้ประสานงานการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นต้น สำหรับการพัฒนาศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการให้สิทธิพิเศษเรื่องความก้าวหน้าและเงินเดือนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกรณีพิเศษ และเน้นการจัดการเรียนการสอนสองภาษา (ภาษาไทยและภาษามลายู) เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถสื่อสารภาษาได้ถูกต้อง

2.4 การแก้ไขปัญหายาเสพติด

มุ่งเน้นให้ทุกสถานศึกษาต้องไม่มียาเสพติด เช่นเดียวกับโครงการ “โรงเรียนสีขาว” ในอดีตที่ผ่านมา โดยให้เพิ่มเติมการดำเนินงานในเรื่องความเข้มแข็ง การติดตามอย่างใกล้ชิด และต้องสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด และมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการได้รับโทษเมื่อกระทำความผิด นอกจากนั้นควรเร่งรัดให้มีความสำคัญกับการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนอื่นด้วย เช่น เด็กท้องก่อนวัยเรียน ต้องให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้อง เด็กติดเกม ต้องสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้เกี่ยวกับการรับโทษ ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรงของนักเรียนนักศึกษา ต้องเร่งแก้ปัญหาและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น

2.5 การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต)

ในการจัดหาแท็บเล็ตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และโปร่งใส รวมทั้งเน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระเพื่อบรรจุในแท็บเล็ตให้มีความน่าสนใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

2.6 การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยให้มุ่งเน้นงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อภาคการผลิตหรือภาคอื่น ๆ ได้จริง ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยแนวทางการดำเนินงานข้อแรก ให้สำรวจและนำงานวิจัยที่ทำไว้แล้วที่สามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ได้มาปรับปรุงต่อยอดเพื่อประยุกต์ใช้ประโยชน์จริง ข้อที่สอง ในการทำวิจัยควรให้คนที่จะใช้ผลงานวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมทำการวิจัยหรือเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น ภาคธุรกิจ เพราะหากวิจัยแล้วภาคธุรกิจเห็นว่าได้ประโยชน์จริง ภาคธุรกิจย่อมให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยมากขึ้น ช่วยประหยัดงบประมาณเพื่อการวิจัยของภาครัฐลง ทั้งนี้ในการวิจัยนอกจากการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์แท้ ๆ ส่วนหนึ่งแล้ว ควรเน้นการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ได้จริง

2.7 กองทุนตั้งตัวได้

การดำเนินงานโครงการกองทุนตั้งตัวได้ มีความพร้อมพอสมควรและผู้ประกอบการหรือผู้เข้าร่วมโครงการก็มีความพร้อม สามารถดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวได้ โดยเฉพาะ

ผู้ประกอบการใหม่ ๆ ควรมีระบบช่วยสนับสนุน โดยให้ดำเนินการในส่วนที่ชำนาญ สำหรับในส่วนที่ไม่ชำนาญ อาจจัดหาระบบหรือจ้างผู้อื่นดำเนินการให้ เช่น ผู้ประกอบการบางรายเก่งในด้านการผลิต อาจจัดหาระบบหรือผู้รับจ้างมาดำเนินการเรื่องการทำบัญชี การบริหารต่างๆ เป็นต้น

2.8 การผลักดันการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้มีรัฐธรรมนูญของประชาชน

ให้บุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับ มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ทำความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล

2.9 งบประมาณ

ให้เร่งรัดดำเนินการให้มีการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะงบลงทุนให้เริ่มดำเนินการโครงการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ เพื่อให้เงินลงไปช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย และการจัดซื้อจัดจ้างให้ดำเนินการตามระบบปกติ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โปร่งใส หากไม่จำเป็นไม่ควรใช้วิธีการพิเศษ

2.10 การบริหารจัดการ

2.10.1 การบริหารให้ยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

โดยเฉพาะเรื่องความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการซื้อขายตำแหน่ง เพราะการซื้อขายตำแหน่งจะทำให้มีการทุจริตคอร์รัปชันตามมา ส่งผลกระทบให้คนที่ทำงานอย่างเข้มแข็ง ตรงไปตรงมา ทำงานอย่างทุ่มเท หักค่ากำลังใจ

2.10.2 การดูแลเรื่องการล่องละเมิดทางเพศในสถานศึกษาอย่างจริงจัง

ถือเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการล่องละเมิดทางเพศในสถานศึกษาระหว่างครูกับนักเรียน อาจารย์กับนักศึกษา รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาด้วย

2.10.3 การพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษา

ให้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดระบบรับส่งเด็กจากโรงเรียนขนาดเล็กย้ายคุณภาพไปเรียนยังโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่า โดยผู้ปกครองไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น และเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย ทั้งนี้ในการดำเนินงานต้องคำนึงถึงปัญหาของมวลชนด้วย เช่น ผู้ปกครองยินยอม เป็นต้น

2.10.4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานแผนงาน/ โครงการ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดทุก 3 เดือน และปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น เร็วขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.11 การบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวง/ หน่วยงานอื่นในการขับเคลื่อน

นโยบายรัฐบาล

ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล นอกจากกระทรวงศึกษาธิการจะรับผิดชอบขับเคลื่อนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาโดยตรง ได้แก่ นโยบายเร่งด่วนและนโยบายที่เกี่ยวกับด้านการศึกษาแล้ว ยังต้องมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านอื่นด้วย เช่น การเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอ (นโยบายด้านสาธารณสุข) การสร้างคนที่มีฐานความรู้ ความชำนาญ และความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดความรู้สร้างนวัตกรรมจากงานวิจัยได้ (นโยบายด้านเศรษฐกิจ) การเพิ่มบทบาทในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว (นโยบายเร่งด่วน) เป็นต้น รวมทั้งนโยบายอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงหลักและกระทรวงที่เกี่ยวข้องต่อไป

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550

รัฐธรรมนูญ 2 ฉบับนี้ เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยความต้องการของประชาชนทั่วทั้งประเทศ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ สำหรับด้านศึกษานั้น ในรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึงสาระสำคัญในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน ตามมาตราต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 81 กล่าวไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดแนวนโยบายด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน ตามมาตราต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 80 (3) ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ในการจัดการศึกษานั้นได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับชุมชนและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน เอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีบทบาทหน้าที่ในการจัดร่วมบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

5. นโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554

จากการสรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักในการพัฒนา คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม เชื่อมโยงบทบาทของครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเกี่ยวกับ

การศึกษา คือ พัฒนาคุณภาพของคนให้ได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย ความรู้ ความสามารถ ทักษะ การประกอบอาชีพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิตและมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพคน ดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต

5.2 ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน

5.3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน มุ่งพัฒนาและให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพและกระจายอำนาจการตัดสินใจท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบในการบริการสาธารณะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

สรุปได้ว่า สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักในการพัฒนา คือ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้ได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และความมั่นคงในการดำรงชีวิต สร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มั่นคง กระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

6. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)

สภาพปัญหาจากการจัดและพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระยะที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า ยังมีปัญหาที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาทั้งด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนสภาพการบริหารและจัดการศึกษาที่ยังต้องเพิ่มเติมในด้านประสิทธิภาพ

จากกรอบทิศทาง นโยบายและสภาพดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่การกำหนดเป็นประเด็น ยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ที่ครอบคลุมทั้งการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู ณาจารย์

บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา การผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อีกทั้งได้กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559 ไว้อย่างชัดเจน

7. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามมาตราต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

และทุกประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

- (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าการบริหารและการจัดการศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญของชุมชน และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน เอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้น จะให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะมุ่งเน้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

สถานภาพ สถานภาพที่แตกต่างกันทำให้บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่างกัน มีมุมมองในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจที่ต่างกัน มีส่วนที่อาจทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน (อุดร บัวสูง, 2550, หน้า 28) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ จอมเมือง (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า ระดับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาส การะเกตุ (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดพิษณุโลก พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมด้านสนับสนุนการศึกษาอยู่ในระดับมาก ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนครู มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสูงสุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยที่สุด ทั้งโดยรวมและรายด้าน และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ โดยรวมด้านการบริหารและการจัดการด้านการสนับสนุนการศึกษาแตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ผู้แทนครู เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสูงกว่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบำรุง ชูประเสริฐ (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมและเกือบทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการ พบว่า ผู้แทนครูมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการประเภทอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามสถานภาพที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการประเภทผู้แทนครูมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการประเภทอื่น ส่วนคณะกรรมการประเภทผู้แทนผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยกว่าคณะกรรมการประเภทอื่น

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า คณะกรรมการที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงนำสถานภาพมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วุฒิการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการศึกษามีส่วนทำให้คนเกิดความคิด ความรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม สิ่งแวดล้อม ที่ตนเองอาศัยอยู่และมีส่วนร่วมอยู่ด้วยอย่างดีขึ้น เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม แนวความคิด และความเชื่อของบุคคล คนในชนบทมักยกย่องคนที่มีความรู้และยอมปฏิบัติตาม เพราะถือว่าคนที่มีการศึกษาสูงย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากด้วยซึ่งเขาคาดการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างกว่าคนอื่นที่มีการศึกษาน้อย บพิตร ออมไธสง (2546, หน้า 47-48) ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า วุฒิการศึกษาต่างกัน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเข็มเพชร แก่นสาร (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า ประถมศึกษามีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544, หน้า 83) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า คณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงนำวุฒิการศึกษามาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขนาดสถานศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันจะทำให้การติดต่อสื่อสารในองค์กรนั้นมีความแตกต่าง ประพัฒน์ กังวานพลิชย์ (2550, หน้า 23) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร ต่วนชะเอม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน เมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปรขนาดโรงเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน ในโรงเรียนขนาดกลางมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ในงานวิชาการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระดับปานกลาง ในงานกิจการนักเรียนและงานธุรการการเงิน โรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลางในงานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ - การเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลว่ามีปัญหาในระดับปานกลางทุกงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสนอง เกรือมาก (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การมีความคาดหวังของคณะกรรมการ โรงเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอนาคต มีความต้องการให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น และต้องการให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นว่าการศึกษามีส่วนสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงนำขนาดของสถานศึกษา มาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง สภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียน ในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี อยู่ในลักษณะร่วมคิด 2) สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งมีสถานภาพต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันและสถานที่ตั้งต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาโดยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จัดอบรมคณะกรรมการโรงเรียนให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแต่ละงานให้แก่คณะกรรมการโรงเรียน

ภุรินทร์ นิยมนา (2544) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านวิชาการและด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารงานบุคคลและด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิวะ ทาทราย (2545) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามสถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ปัญหาที่พบ คือ การให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

ประจำปี ไม่ให้ความร่วมมือในการศึกษาความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลให้เกิดปัญหา การประสานความร่วมมือและสร้างความเข้าใจกับประชาชนเพื่อให้ความสำคัญของการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ระพีพัฒน์ สิริจันทร์ (2545) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน เปรียบเทียบรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงาน ตามระเบียบที่เห็นสมควร

ชูชาติ บุญสม (2546) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอวิเศษชัยชาญ พบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ณัฐนันท์ สุรินทร์ (2546) ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการ จัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามสถานภาพการเป็นคณะกรรมการ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุมา ศรีชัย (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวม รายด้านและรายข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการปฏิบัติตามโครงการอยู่ในระดับมาก

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง ที่มีเพศและอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี สถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง มีปัญหาการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน ไม่มีเวลาเข้าไปมีส่วนร่วม แผนงาน/ โครงการไม่ชัดเจน ขาดแนวทางปฏิบัติ ขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ทราบปัญหาที่แท้จริง สถานศึกษาไม่ทำรายงานผลการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ และขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง มีข้อเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้มากขึ้น ควรมีรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา และควรให้ทุกฝ่ายช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ทักษิณ แสนอิสระ (2548) ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 217 คน จากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิมในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 31 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารงานในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการบริหารวิชาการมีอันดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด และการบริหารงานบุคคลมีอันดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด 2) ความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารงานในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารวิชาการมีความต้องการมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการในอันดับมากที่สุด และการบริหารงานบุคคลมีความต้องการมีส่วนร่วมในอันดับน้อยที่สุด 3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยสรุปคือ คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารเต็มรูปแบบ ทั้งด้านการบริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป

ณัฐพงษ์ กิติทรัพย์กาญจนา (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ

ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1 จำนวน 1,788 คน จากการสุ่ม
ตัวอย่างได้ 383 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การมี
ส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามะหาราช เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตาม
คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ
ด้านวิชาการ

ฉวีพร เกษสุพรรณ (2552) การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5
ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ
บริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 โดยภาพรวม
มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5
ในภาพรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน
3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5
ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมี
ส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5
ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่า
มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในเขตบริการสถานศึกษา
ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 5 ในภาพรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน

นิวัชชัย แก้วน้อย (2551) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โรงเรียนเทศบาลอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและยังขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วม ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน และคณะครู เมื่อพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา การระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของโคลบ (Kolb) พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาและทุนดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนปรับปรุงห้องเรียนและปรับปรุงห้องคอมพิวเตอร์ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงบประมาณอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนได้รับการจัดสรรจากสำนักงานเทศบาลเมืองพลเป็นจำนวนมาก และการนำวิทยากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับคณะครูและโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยสรุป การดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียจากผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เข้ามามีส่วนร่วม และควรพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

บัณฑิต อ้วนละมัย (2551) ได้ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
 3. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
 4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
 5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
 6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีปัญหา การปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
 7. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีประเภทผู้แทนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีปัญหา การปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และมีปัญหา การปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
- มะลิกามาศ เสี่ยงมแก้ว (2551) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า
1. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีปัญหาการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
 2. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการมีปัญหาการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
 3. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการบริหารงบประมาณมีปัญหาการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคลมีปัญหาร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการบริหารงานทั่วไปมีปัญหาร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

พระรุ่งอรุณ เขินกลาง (2552) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านถนนถั่ว อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาโรงเรียน ในวงรอบที่ 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด คือ ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาโรงเรียน แต่ยังมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนน้อยที่ยังไม่เข้าใจในการกำหนดนโยบายและการวางแผน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยการใช้กลยุทธ์การประชุมชี้แจงให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อสิ้นสุดการพัฒนาในวงรอบที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบายและการวางแผน สามารถกำหนดแผนพัฒนาได้กับทั้งร่วมกับกำหนดนโยบายร่วมกับทางโรงเรียนได้

2. ผลการพัฒนาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้การดำเนินการแบบต่อเนื่อง ทั้ง 2 วงรอบ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการดำเนินงาน การวางแผน การลงพื้นที่สร้างความสัมพันธ์ ด้วยการประชาสัมพันธ์ จากการพัฒนาในครั้งนี้ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนและผู้ปกครองจนได้รับบริจาคทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน วัสดุ อุปกรณ์ แรงงานจนสามารถพัฒนาภูมิทัศน์ของโรงเรียนเป็นผลสำเร็จ

3. ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา ในวงรอบที่ 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการระดมทรัพยากร กล้าแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ระดมทรัพยากรและกำหนดวิธีการร่วมกันที่จะระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา แต่ยังมีคณะกรรมการส่วนน้อยที่ยังขาดความมั่นใจ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้การดำเนินงานโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการระดมทรัพยากร

เมื่อการพัฒนาในวงรอบที่ 2 เสร็จสิ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยการใช้แผนเป็นเครื่องมือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถร่วมกันดำเนินการระดมทรัพยากรที่เป็นเงินและวัสดุอุปกรณ์ให้กับทางโรงเรียนได้เป็นจำนวนมาก

ราตรี พูลพัฒน์ (2553, หน้า 121-122) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 176 คน ร้อยละ 53.80 อายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 49.50 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.40 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 47.70 ขนาดของสถานศึกษา ขนาดกลาง ร้อยละ 46.80 ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้แทนผู้ปกครอง ร้อยละ 26.90

2. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกันั้น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการที่มีขนาดโรงเรียน และประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ประกาย ภูมั่ง (2554) ได้ศึกษาวิจัยในหัวข้อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาในงานทั้ง 4 งาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($X = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ($X = 3.98$) ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ($X = 3.97$) ด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($X = 3.96$) และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($X = 3.92$) ตามลำดับ

1.1 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.97$) โดยรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ($X = 4.12$)

1.2 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.92$) โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ และโปร่งใส ($X = 4.09$)

1.3 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($X = 3.98$) โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษานำวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา

1.4 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบริหารทั่วไป โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($X = 3.96$) โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ มีความรู้ ความเข้าใจในแผนพัฒนาของสถานศึกษา ($X = 4.32$)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการบริหารวิชาการ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการวางแผนของโรงเรียน ด้านการบริหารงบประมาณ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินการและการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการบริหารงานตามภารกิจของการบริหารจัดการงานบริหารบุคคลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และด้านการบริหารทั่วไป ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมศึกษาแนวนโยบายและการปฏิบัติหรือเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติ

พิทยา บุญทองอ่อน (2554) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านโคกศรีแก้ว อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านโคกศรีแก้ว อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 2) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านโคกศรีแก้ว อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1 โดยใช้กรอบการศึกษา 4 งาน คือ งานวิชาการ

งานงบประมาณ งานการบริหารงานบุคคล และงานการบริหารทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 25 คน ครู จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.53 ถึง 0.83 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ ความต้องการมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏดังนี้

สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านโคกศรีแก้ว อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกงาน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ งานการบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานงบประมาณ และงานการบริหารงานบุคคล ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านโคกศรีแก้ว อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ความต้องการของนักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ปกครองนักเรียน ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาทุกด้าน โดยในงานวิชาการต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และแนวทางการพัฒนาวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน งานงบประมาณต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ และกำกับติดตามการบริหารจัดการเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษา ส่วนงานการบริหารงานบุคคลต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมด้านสวัสดิการให้กับบุคลากรที่ประพฤติดี มีคุณธรรมให้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และงานการบริหารทั่วไปต้องการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากส่วนต่าง ๆ ในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาใช้ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และระบบสาธารณูปโภคให้เพียงพอ

งานวิจัยต่างประเทศ

เกลซ (Glaise, 2002, p. 1632-A) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาทำความเข้าใจของแม่ที่อยู่ในวัยรุ่นตามโครงการการมีส่วนร่วมของแม่ที่อยู่ในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การค้นพบว่า การตั้งท้องในขณะที่แม่อยู่ในวัยรุ่นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะคนที่อยู่ในสถานภาพชนชั้นล่างของสังคม 2) ผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีแรงจูงใจและเป้าหมายในการประกอบอาชีพและการหางานทำ 3) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิเสธไม่รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการ

เจมส์ (James, 2002, p. 2232-A) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการสำรวจ การประชุมสัมมนาเชิงวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครูระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการสำรวจในการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านวิชาชีพ ด้านวิทยาศาสตร์ มีผลกระทบเชิงบวกในการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา

ไลซาร์ (Lizar, 2002, p. 2412-A) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เป็น ผู้ป่วยหรือชนกลุ่มน้อยในโรงเรียนในเมือง ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ 1) ความแตกต่างและความสัมพันธ์กันของการมีส่วนร่วม 2) การจัดกลุ่มของผู้ปกครองนักเรียนจัดเป็น 3 กลุ่ม 3) ผู้อำนวยการ โรงเรียน บุคลากร และผู้ปกครอง บางคนสามารถกระตุ้นให้ผู้ปกครองอื่น ๆ มีความสนใจในการมีส่วนร่วมมากขึ้น

พริ้นตี้ (Printy, 2002, p. 1533-A) ได้วิจัยเรื่อง ชุมชนแห่งการปฏิบัติ: แบบแผนการมีส่วนร่วมและผลกระทบต่อวิชาชีพของครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ใน โรงเรียนมัธยมปลาย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในชุมชนแห่งการปฏิบัติ ทำให้การเรียนรู้ของครู ความสามารถ และการใช้เทคนิคการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะเพิ่มมากขึ้น

เบนเนตต์ (Bennett, 2003, p. 1073-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการ พัฒนาหลักสูตรผลการวิจัยพบว่า จากปี ค.ศ. 1915 ถึง 1940 การมีส่วนร่วมของครูเป็นไปอย่าง กว้างขวาง ครูมีส่วนร่วมในโรงเรียน ในระบบและในระดับรัฐ ครูมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มแรก รวมทั้งการทำหลักสูตรครั้งแรก แต่ส่วนมากครูจะมีบทบาทเป็นอย่างมากในการผลิตเครื่องมือ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เข้ามีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการศึกษา ใช้การติดต่อสื่อสาร การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือกันในการประสานงาน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตนเอง ซึ่งจากการจำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของ โรงเรียน แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจในการร่วมบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีการวางแผน และ จัดทำแผนปฏิบัติงานให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานทำหน้าที่อย่างเต็มบทบาท และตอบสนองความต้องการของ ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา สถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้าประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษามีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา